

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU WEJHEROWSKIEGO

na lata 2022 - 2025

Opracowanie: Jolanta Barton-Piórkowska

PAŹDZIERNIK 2021

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	strony 4-5
2.	PODSTAWA PRAWNA - USTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI...	5-6
3.	UWARUNKOWANIE PRAWNE	7-22
3.1.	Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków	
3.2.	Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	
3.3.	Inne ustawy i rozporządzenia	
3.4.	Prawo międzynarodowe	
3.5.	Zadania i kompetencje organów powiatu w zakresie ochrony zabytków	
4.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	22-33
4.1.	Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	
4.1.1.	Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022	
4.1.2.	Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	
4.1.3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	
4.1.4.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030	
4.2.	Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	
4.2.1.	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego	
4.2.2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego	
4.2.3.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030	
4.2.4.	Wojewódzki program opieki nad zabytkami	
5.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	33-46
5.1.	Strategia rozwoju powiatu wejherowskiego	
5.2.	Strategie lokalne rozwoju gmin powiatu wejherowskiego	
5.3.	Gminne programy opieki nad zabytkami powiatu wejherowskiego	
5.4.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin powiatu wejherowskiego.	
5.5.	Stowarzyszenia lokalne	
6.	CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I ZASOBU DZIEDZICTWA	46-100
6.1.	Kalendarium dziejów obszaru powiatu wejherowskiego	
6.2.	Prezentacja krajobrazu kulturowego	
6.3.	Charakterystyka zasobu dziedzictwa:	
6.3.1.	Układy przestrzenne: urbanistyczne i ruralistyczne	
6.3.2.	Architektura sakralna	
	a. kościoły	
	b. kapliczki	
	c. cmentarze	

6.3.3.	Zespoły dworsko-parkowe z folwarkami	
6.3.4.	Budownictwo miejskie	
6.3.5.	Budownictwo wiejskie	
6.3.6.	Zabytki techniki	
6.3.7.	Zieleń komponowana	
6.3.8.	Zabytki archeologiczne	
6.3.9.	Zabytki ruchome	
6.3.10.	Wartości niematerialne	
6.3.11.	Zasoby muzealne (muzea, regionalne izby pamięci, skanseny).	
6.3.12.	Prawna ochrona zabytków	
	a. rejestr zabytków	
	b. ewidencja zabytków	
6.4.	Zabytki o najważniejszym znaczeniu dla powiatu wejherowskiego	
6.5.	Obiekty powiatu wejherowskiego postulowane do wpisu do rejestru zabytków	
7.	OCENA STANU ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO Z ANALIZĄ SZANS I ZAGROŻEŃ SWOT (WSKAZANIE REGIONALNYCH I PONADREGIONALNYCH ZASOBÓW DZIEDZICTWA POWIATU I WYRÓZNIAJĄCYCH SIĘ WALORÓW KRAJOBRAZU KULTUROWEGO)	100-103
8.	ZAŁOŻENIA PROGRAMU	103-107.
8.1.	Cel programu: WZMOCNIENIE POZIOMU OCHRONY I OPIEKI NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM POWIATU WEJHEROWSKIEGO	
8.2.	Priorytety programu:	
	Priorytet I. Zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu wejherowskiego	
	Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego powiatu wejherowskiego	
	Priorytet III. Badanie, dokumentacja, promocja i edukacja dziedzictwa kulturowego powiatu wejherowskiego	
9.	INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU	107-108
10.	MECHANIZMY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	108-110
11.	MONITORING I OCENA REALIZACJI PROGRAMU	110-112
12.	LITERATURA I MATERIAŁY	112-113
13.	ANEKS – WYKAZY REJESTRU ZABYTEKÓW	113-128

1. WSTĘP.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego na lata 2022-2025 to już drugi dokument prezentujący zagadnienia związane z polityką zarządu powiatu w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym tego regionu. Pierwsze opracowanie przygotowane w 2015 r. obejmowało lata 2015-2019. Konieczność aktualizacji w przedziale czteroletnim przewiduje art. 87 ust 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 t.j.). Prezentowany Program zawiera wykaz zmian w przepisach prawnych i strategiach zewnętrznych i lokalnych, ponadto zagadnienia merytoryczne nie ujęte w pierwszej wersji, a także dokumentuje zmiany w stanie zachowania obiektów zabytkowych, które dokonały się w ciągu tych lat.

Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu przygotowano na podstawie wytycznych zamieszczonych w poradniku metodycznym opracowanym przez grono specjalistów z Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, czyli obecny Narodowy Instytut Dziedzictwa, pt. „*Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik Metodyczny*”- Warszawa 2008 r. (*Kurier Konserwatorski nr 3, 2009 r.*)

W związku z powyższym zostały zaprezentowane uwarunkowania prawne, wynikające z obowiązujących ustaw związanych z ochroną i opieką nad zabytkami. Rozpatrzono uwarunkowania zewnętrzne wynikające z obowiązujących dokumentów na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz uwarunkowania wewnętrzne oparte na dokumentach na poziomie powiatu.

Następnie przedstawiono zachowane zasoby kulturowe powiatu wejherowskiego, z podziałem na kategorie obiektów. Poza historycznymi układami przestrzennymi, obiektami sakralnymi (kościół, kapliczki i cmentarze), budownictwem miejskim i wiejskim, zabytkami techniki, zabytkami archeologicznymi i ruchomymi, wskazano na dużą grupę zabytków sepulkralnych, zwłaszcza cmentarzy ewangelickich, charakterystyczną dla krajobrazu kulturowego powiatu. Grupy zabytków zilustrowano fotografiami współczesnymi, a niekiedy także materiałem kartograficznym, również archiwalnym.

Kolejne przedstawione zagadnienia to działania i zadania powiatu rozpisane na cele, priorytety i kierunki działań podejmowane zarówno przez władze powiatu jak i jednostki podległe oraz inne podmioty, w oparciu o rozpoznanie obszarów ich aktywności oraz potrzeb społecznych w tej dziedzinie.

Istotnym zagadnieniem prezentowanym w Programie są możliwości finansowania zadań oraz monitoringu wdrażania tego dokumentu, którego efekty powinny być brane pod uwagę przy opracowywaniu kolejnych edycji programu.

Merytoryczną podstawę do sporządzenia Programu na lata 2022-2025 stanowiła analiza Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami gmin wchodzących w skład powiatu wejherowskiego, lustracje terenowe

obiektów zabytkowych na terenie powiatu przeprowadzone od czerwca do sierpnia 2021 r., a także analiza materiałów i dostępnej literatury dotyczącej historii i zabytków tego terenu.

Niniejszy program stanowi dokument strategiczny, którego zadaniem jest nie tylko dokumentacja zasobu dziedzictwa kulturowego powiatu wejherowskiego, lecz także wskazanie najważniejszych elementów wymagających ochrony oraz przygotowanie planu działania w tym zakresie. Jego podstawowy cel określono jako **wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym powiatu wejherowskiego**, toteż znajdziemy w nim najważniejsze zagadnienia istotne dla wyznaczenia dziedzictwu kulturowemu istotnej funkcji w życiu społecznym. Z jednej strony będzie to podnoszenie świadomości społeczeństwa co do znaczenia dorobku poprzednich pokoleń w życiu współczesnym, z drugiej rola inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony materialnego jak i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Pracę nad Programem zakończono 30 września 2021 r., zatem z tego czasu pochodzi zapis przywoływanych w tekście aktów prawnych oraz informacji uzyskanych od jednostek samorządowych powiatu wejherowskiego.

2. PODSTAWA PRAWNA - USTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI

Podstawą prawną niniejszego opracowania jest **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.). Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego 2022-2025, zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy ma na celu:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa następujące kategorie ochrony zabytków:

1. wpis do rejestru zabytków
- 1a wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa
2. uznanie za pomnik historii
3. utworzenie parku kulturowego
4. ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji i linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ustawa z 18 marca 2010 r. o **zmianie ustawy** o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., nr 75, poz. 474) wprowadziła ochronę zabytków poprzez zapisy w **decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej i lotniska użytku publicznego**. Intencją ustawodawcy było usunięcie luki prawnej w sytuacji, gdy określony obszar nie posiadał obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego, a obiekty zabytkowe na tym terenie nie były chronione w inny sposób. Nowelizacja wyeliminowała sytuacje, w których podejmowano decyzje dotyczące obiektów zabytkowych, nie uwzględniając opinii konserwatorów wojewódzkich, powiatowych czy miejskich.

Nowelizacja ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewiduje także, że w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, konieczne staje się uwzględnienie nie tylko ochrony zabytków nieruchomości **wpisanych do rejestru zabytków** (wraz z ich otoczeniem) lecz także zabytków ujętych w **gminnej ewidencji zabytków**. **Zmienia to charakter gminnej ewidencji zabytków, która staje się dokumentem wiążącym prawnie.**

Ustawa zmieniła także przepisy prawa budowlanego (art. 39 ust. 3) stwierdzając, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (a nie tylko wpisanych do rejestru zabytków), pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje **właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim, a jeśli zostało podpisane porozumienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, to z powiatowym konserwatorem zabytków.**

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE

3.1. Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków.

Konstytucja to ustawa zasadnicza Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącej dobro wspólne wszystkich obywateli (uchwalona dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, tekst jedn. z 2009 r., Nr 114, poz. 946). Zawiera zapisy o ochronie zabytków zadeklarowane w art. 5, art. 6 ust.1 .

W myśl art. 5 Konstytucji: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, **strzeże dziedzictwa narodowego** oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Natomiast art. 6 mówi o tym, że „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu **do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju**. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.)

Ustawa w art. 3 przedstawia definicje prawne następujących pojęć:

1. zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki, bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
2. zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
3. zabytek ruchomy - rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
4. zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów, bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
5. instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

6. prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
7. prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
8. roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
9. badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
10. badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
11. badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
12. historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg
13. historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
14. krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
15. otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Według zapisów art. 4 cytowanej ustawy ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 powyższej ustawy opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W myśl art. 6 ust. 1 ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1. zabytki nieruchome, będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralitycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

2. zabytki ruchome będące, w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według

- koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 t.j.),
 - instrumentami muzycznymi,
 - wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

Art. 6 ust 2 ustawy mówi również, iż ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. W ustawie znajdują się zapisy precyzujące formy ochrony zabytków.

Art. 7 ustawy stanowi, iż formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków,
 - 1a. wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa
2. uznanie za pomnik historii,
3. utworzenie parku kulturowego,
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 18. 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględni się przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej,

decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami

Art. 19.1 ustawy wskazuje, iż w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

1. zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
2. innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
3. parków kulturowych.

Art. 19.1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 19.1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.
5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
 - inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 81. 1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

2. Dotacja, w zakresie określonym w **art. 77** „*obejmująca nakłady konieczne*”, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

3.3. Inne ustawy i rozporządzenia

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (D. U. z 2020.1333.ze zm.) w art. 39 jednoznacznie określa warunki uzyskania pozwolenia na budowę w przypadku prowadzenia prac budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską. W ust. 1 dotyczącym robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków sformułowano wymóg uzyskania

pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. W ust. 3 wskazano, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. W przypadku robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, właściwy organ może nałożyć na inwestora obowiązek uzyskania pozwolenia na ich wykonanie, gdy wiąże to się z możliwością pogorszenia stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków. Mówi o tym art. 30 ust. 7 pkt 2 wymienionej ustawy.

Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2021.poz.741 ze zm.) z aktami wykonawczymi. W art. 1 wskazane są wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej jako niezbędne do uwzględnienia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Art.2 podaje definicję „dóbr kultury współczesnej”, które określono jako niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Art. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stwierdza, że do zadań powiatu należy prowadzenie, w granicach swojej właściwości rzeczowej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego, odnoszących się do obszaru powiatu i zagadnień jego rozwoju. W ustawie o planowaniu przestrzennym wielokrotnie wskazuje się na konieczność uwzględnienia stanu zachowania dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej zarówno w studium, w planach jak i w decyzjach o warunkach zabudowy.

Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021, poz. 1098). Ustawa określa warunki zezwoleń na usunięcie drzew i krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz opłaty za te czynności

Ustawa z 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. 2020.0.1947 t.j.) zgodnie z art. 6 ust. 4 tej ustawy użycie terenu cmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania znajdujących się na jego terenie zabytków, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ustawa z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2021 r. poz. 1043 t.j.).

W art. 4 ust.1 pkt. 9 stanowi, że zwalnia się od podatku nabycie w drodze spadku :

lit. c) zabytków ruchomych, kolekcji wpisanych do rejestru zabytków, a także dóbr kultury złożonych w muzeum na co najmniej 2 lata, zgodnie z obowiązującymi przepisami,

lit. d) przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U.2020.1990 ze zm.). Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są między innymi: - opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art.6 ust.5) i ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego (art. 6 ust.5a). Ustawa w art. 13 ust .4 obliguje do uzyskania zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków albo wniesienie ich jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, jeżeli stanowią one własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. Art.29 ust.2 stanowi, że w razie sprzedaży, jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie. W sprawach ustanowienia trwałego zarządu, znaczenie ma art. 45 ust. 2a, na podstawie którego w decyzji o ustanowienie trwałego zarządu na rzecz jednostki organizacyjnej będzie można nałożyć na nią obowiązek odbudowy lub remontu zabytkowych obiektów budowlanych, o ile znajdują się one na nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków.

Do art. 96 ust. 1 ustawy dodano ustęp 1a, który uzależnia wydanie zgody na podział nieruchomości przez wójta, burmistrza, prezydenta, od uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Natomiast art. 96 ust. 2 przedstawia przypadek gdy o podziale nieruchomości orzeka sąd, który jest zobligowany do uzyskania opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta), a w odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków także opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ustawa z dnia 25.10.1991 r. r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020.0.194 t.j.) daje organom samorządu, stanowiącym jednostki terytorialne, możliwość przyznawania stypendiów mających na uwadze wspieranie rozwoju umiejętności artystycznych oraz upowszechniania kultury i opieki nad zabytkami.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U 2020.1057 t.j.) w art. 4 ust.1 ,3,4,13,16 w sferę zadań publicznych wpisuje zadania w zakresie podtrzymywania i upowszechniania tradycji, rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej, rozwój kultury, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Ustawa z dnia 27 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U.2019.0.1170 t.j.).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2020.0. 713 t.j.)

Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz.U.2018.2337.t.j.).

Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U.2020.0.164.t.j.).

Ustawa z dnia 18 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U.2020.0.1546 t.j.).

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U.2020.0.902 t.j.).

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U.2019.0.1479 t.j.).

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.2017.0.1161 t.j.).

Ustawa z dnia 28 września 1911 r. o lasach (Dz.U.2020.0.1463 t.j.)

Ustawa z dnia lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Z 2021, poz. 1326)

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2021.poz. 735)

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. 2015 r., 774). Ustawa ta to pierwsze tego rodzaju narzędzie, które daje szansę na pozbycie się uciążliwych reklam z przestrzeni miejskiej. Definiuje m.in. pojęcie reklamy i szyldu. Ponadto nakłada obowiązek sporządzania przez samorząd wojewódzki audytu krajobrazowego. Z kolei rady gmin będą mogły ustalić w formie uchwały zasady i warunki sytuowania reklam (możliwe są różne regulacje dla poszczególnych obszarów gmin).

Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- Rozporządzenie Ministra Kultury z 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. 2004 r., Nr 30, poz. 259).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. Nr 71. 650).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. Nr 75, poz. 706).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. Nr 89, poz. 510).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. 2020, poz. 1901).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. 2004 Nr 124, poz. 1304)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004 Nr 212, poz. 2153)

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2021, poz. 56)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz.U. 2014 r., poz. 110).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych (Dz.U. 2015 r., poz. 979).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz. U. 2015 r., poz. 1275).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 marca 2016 r. w sprawie uznawania praktyki zawodowej do wykonywania zawodów konserwatora zabytków ruchomych, konserwatora zabytków nieruchomych, konserwatora zabytkowej zieleni oraz archeologa (Dz. U. z 2016 r., poz. 414).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 poz. 1674 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, (Dz. U. z 2019 r., poz. 1886).
- Rozporządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2021 r., poz. 731).

3.4. Prawo międzynarodowe.

Problematyka ochrony zabytków jako ważne zagadnienie dziedzictwa kulturowego znalazła swoje odbicie w konwencjach, w większości ratyfikowanych także przez Polskę. Są to:

- **Karta Ateńska** z 1931 r. to pierwszy wspólny projekt doktryn konserwatorskich zawierający podstawowe zagadnienia w procesie ochrony zabytków, które miały obowiązywać we wszystkich krajach.

- **Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego** z 14 maja 1954 r., raz z Regulaminem wykonawczym oraz Protokołem, przyjęta na **Konferencji w Hadze** oraz Drugi protokół do Konwencji z dnia 26 marca 1999 r. (Dz. U. 2012, poz. 248)
- **Karta Wenecka** z 1964 r. czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych, stanowiąca rozwinięcie zasad zainicjowanych w Karcie Ateńskiej. Zawiera kanon zasad obowiązujących przy pracach konserwatorskich, ze szczególnym naciskiem na poszanowanie oryginalnej struktury zabytku.
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta 16 listopada **1972 r. w Paryżu**, zobowiązująca do ochrony, konserwacji, rewaloryzacji i przekazania przyszłym pokoleniom swojego dziedzictwa kulturowego. Ratyfikowana przez Polskę 6 maja 1976 r., co skutkowało utworzeniem Polskiego Komitetu ICOMOS. (Dz. U. 1976, Nr 32, poz. 190).
- Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, podpisana 3 października 1985 r. w **Granadzie**, ratyfikowana przez Polskę 18 marca 2010 r. (Dz. U. 2012, poz. 210).
- Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego **tzw. Maltańska**, uchwalona 16 stycznia 1992 r. w La Valetta, ratyfikowana przez Prezydenta RP 13 grudnia 1995 r (Dz.U.1996.120.564), wskazująca, że dziedzictwo archeologiczne stanowi źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument działań historycznych i naukowych”, a jednym z kluczowych jej postulatów jest ochrona i zachowanie dziedzictwa archeologicznego w miejscu występowania (*in situ*).
- **Karta Lozańska ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym**, Sztokholm 1989/Lozanna 1990, zwracająca uwagę na politykę ochrony dziedzictwa archeologicznego, które jest zasobem nieodnawialnym, a także podstawowym elementem polityki kulturalnej, ochrony środowiska oraz polityki edukacyjnej. Polityka ochrony dziedzictwa archeologicznego powinna być stale aktualizowana.
- **Europejska konwencja krajobrazowa** z 22 października 2000 r., **podpisana we Florencji**, dotyczy wdrażania polityki ochrony krajobrazu, jako dziedzictwa kulturowego, zwraca szczególną uwagę na współpracę na szczeblu regionalnym i lokalnym (Dz. U. 2006, Nr 14, poz. 98) .
- **Konwencja UNESCO** w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego z 20 października 2005 r., dotycząca ochrony różnorodności form wyrazu kulturowego, tworzenia warunków rozwoju kultur i swobodnego oddziaływania na płaszczyźnie lokalnej, krajowej i międzynarodowej (Dz. U. 2007, Nr 215, poz. 1585)..
- Konwencja o **ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego** podpisana w Paryżu w 2001 r., ustala zasady prowadzenia ochrony, system współpracy i reguły badań dziedzictwa podwodnego, w tym także jaskiniowego (Dz. U. 2021, poz. 1302)..

- **Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego** uchwalona w Paryżu, 17 października 2003 r., ratyfikowana przez Polskę 8 lutego 2011 r. (Dz. U. 2011, Nr 172, poz. 1018)
- Dokument w sprawie **edukacji konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki** i warunków uprawniających do wykonywania zawodu, podpisany w Toruniu, 9 maja 2003 r., zatwierdzony przez IV Generalne Zgromadzenie ENCORE (Europejskie Sieci Wyższego Szkolnictwa Konserwatorskiego).
- **Agenda Terytorialna UE i Karta Lipska** w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich, przyjęta w maju 2007 r. **Nowa Karta Lipska z dnia 30 listopada 2020 r.** jest aktualizacją pierwszej wersji Karty Lipskiej z 2007 r., wskazującej zasady dobrego zarządzania miastami. Do nowego dokumentu dodano potrzebę transformacji w kierunku miast sprawiedliwych, zielonych i produktywnych. Agenda Terytorialna UE z 1 grudnia 2020 r. określa działania konieczne dla spójności terytorialnej.
- **Konwencja ramowa Rady Europy z Faro w Portugalii**, podpisana 27 października 2005 w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, w której obywateli uznano za głównych uczestników wdrożenia mechanizmów ochrony dziedzictwa kulturowego.
- **Program Kultura Wspólnoty Europejskiej** na lata 2007-2013, wspierający dialog międzykulturowy, przepływ dzieł sztuki oraz produktów kulturalnych i artystycznych, a także rozpowszechnianie wiedzy o dobrach.

3.5. Zadania i kompetencje organów Powiatu Wejherowskiego w zakresie ochrony zabytków.

Zadania stojące przed organami administracji publicznej, w tym zarządami powiatu, zawarte zostały w art. 4 i 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponadto art. 87.1 tej ustawy nakłada na zarząd powiatu obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami, który po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmuje Rada Powiatu. Następnie program jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art.87.ust. 4), a sprawozdanie z jego realizacji zarząd powiatu ma obowiązek co dwa lata przedstawić Radzie Powiatu (87ust. 5).

W ustawach o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim ochrona zabytków i opieka nad zabytkami jest uznana za jedno z zadań własnych samorządu w ramach zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 4 ust. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym Dz.U.2020.920 t.j.).

Zarząd powiatu może uchwalić zasady udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub ujętym w gminnej ewidencji zabytków art. 81.1. Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 t.j.). Samorząd, decydując o przyznaniu dotacji, może ją udzielić w wysokości do 100% nakładów

koniecznych bez dodatkowych uwarunkowań (art. 81 ust. 2), choć najczęściej brane są pod uwagę analogiczne zasady, jakie stosują konserwatorzy wojewódzcy.

Rada Powiatu Wejherowskiego przyjęła 28 grudnia 2010 r. Uchwałę Nr IV/III/35/10 w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Zdecydowano, że z budżetu Powiatu Wejherowskiego mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac lub robót budowlanych przy zabytku, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria: 1) znajduje się na stałe na obszarze Powiatu Wejherowskiego, 2) jest dostępny publicznie, 3) posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców Powiatu Wejherowskiego, 4) jest wpisany do rejestru zabytków.

Dotacja z budżetu Powiatu Wejherowskiego na wykonanie prac lub robót budowlanych przy jednym i tym samym zabytku może być udzielona w wysokości do 80% ogółu nakładów na te prace lub roboty. 2. W przypadku gdy beneficjent na prace lub roboty budowlane przy zabytku otrzymuje również inne środki publiczne, kwota dotacji przyznanej z budżetu Powiatu Wejherowskiego wraz z kwotami przyznanych na ten cel innych środków publicznych nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

W latach 2017 -2021 zostały przyznane przez Powiat Wejherowski następujące dotacje:

2017

1	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Luzinie	59.040,00	40.000,00	umowa nr 128/2017 z dnia 26 maja 2017 r.	Uchwała Nr V/XXXI/303/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja 2017 r.	Wykorzystano: 35.424
2	Klasztor Zakonu Braci Mniejszych – Franciszkanów Wejherowo, ul. Reformatorów 19	26.225,00	20.000,00	umowa nr 133/2017 z dnia 31 maja 2017 r.	Uchwała Nr V/XXX/305/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja.2017 r.	
3	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Zwartowie	33.210,00	25.000,00	umowa nr 132/2017 z dnia 31 maja 2017 r.	Uchwała Nr V/XXXI/306/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja 2017 r.	
4	Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego w Sasinie	65.334,80	40.000,00	umowa nr 134/2017 z dnia 26 maja 2017 r., Aneks nr 1 z dn. 12.07.2017 r.	Uchwała Nr V/XXXI/304/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja 2017 r.	
5	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Kielnie	40.000,00	30.000,00	umowa nr 131/2017 z dnia 31 maja 2017 r	Uchwała Nr V/XXXI/301/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja 2017 r.	
6	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mateusza Ap. w	67.252,00	30.000,00	umowa nr 130/2017 z dnia 31 maja 2017 r.	Uchwała Nr V/XXXI/300/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26	

	Górze				maja 2017 r.	
7	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Wejherowie	125.222,61	55.000,00	umowa nr 129/2017 z dnia 26 maja 2017 r.	Uchwała Nr V/XXXI/302/17 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 maja 2017 r.	

2018

1	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mateusza Ap. w Górze	71.060,00	30.000,00	umowa nr 225/2018 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwała Nr V/XXXIX/425/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
2	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Antoniego Padewskiego w Łęczycach	24.329,40	15.000,00	umowa nr 223/2018 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwała Nr V/XXXIX/426/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
3	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Wejherowie	61.876,92	40.000,00	umowa nr 222/2018 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwała Nr V/XXXIX/427/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
4	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Luzinie	39.114,00	30.000,00	umowa nr 224/2018 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwała Nr V/XXXIX/428/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
5	Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego w Sasinie	183.224,49	40.000,00	umowa nr 220/2018 z dnia 28.06.18 r.,	Uchwała Nr V/XXXIX/429/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
6	Parafią Rzymskokatolicką pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim	46.106,50	25.000,00	umowa nr 226/2018 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwały Nr V/XXXIX/430/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca 2018 r.	
7	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Zwartowie	94.226,93	50.000,00	umowa nr 221/2017 z dnia 28.06.2018 r.	Uchwała Nr V/XXXIX/431/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 8 czerwca.2018 r.	

2019

1	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim	87.330,00	60.000,00	Umowa nr 99/2019 z dn. 07.05.2019, Aneks z dnia 13.05.2019 r.	Uchwały Nr VI/VI/84/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 kwietnia 2019 r.	
2	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mateusza Ap. w Górze	26 522,00	10.000,00	umowa nr 101/2019 z dnia 07.05.2019 r.	Uchwały VI/VI/85/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 kwietnia 2019 r.	

3	Dom Zakonny w Wejherowie Prowincji Św. Franciszka z Asyżu Zakonu Braci Mniejszych Franciszkanów w Polsce, Wejherowo	144.607,00	30.000,00	umowa nr 102/2019 z dnia 07.05.2019 r.	Uchwała Nr VI/VI/86/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26.04.2019 r.	
4	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Luzinie	227.623,19	30.000,00	umowa nr 103/2019 z dnia 07.05.2019 r.	Uchwała Nr VI/VI/87/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26.04.2019 r.	
5	Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego w Sasinie	290.017,19	30.000,00	umowa nr 104/2019 z dnia 07.05.2019 r., Aneks z dnia 18.11.2019 r.	Uchwała Nr VI/VI/88/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26 kwietnia 2019 r.	
6	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Zwartowie	50.000,00	40.000,00	umowa nr 100/2019 z dnia 07.05.2019 r.	Uchwała Nr VI/VI/89/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 26.04.2019 r.	
7	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Antoniego Padewskiego w Łęczycach	30.515,51	4.900,00	umowa nr 146/2019 z dnia 28.08.2019 r.	Uchwała Nr VI/VII/108/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 14 .06. 2019 r.	Wykorzysta no: 4.775
8	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Redzie	59.324,46	30.000,00	umowa nr 147/2019 z dnia 09.07.2019 r.	Uchwała Nr VI/VII/109/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 14.06.2019 r.	
9	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Wejherowie	19.677,87	24.000,00	umowa nr 145/2019 z dnia 10.07.2019 r.	Uchwała Nr VI/VII/110/19 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 14.06.2019 r.	

2020

1	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Antoniego Padewskiego w Łęczycach Dot. Kościół filialny w Świetlinie	45.000,00	25.000,00	umowa nr 141/2020 z dnia 26.06.2020 r.	Uchwała Nr VI/XV/236/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19.06.2020 r.	
2	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Zwartowie	62.500 – II etap	45.000,00	umowa nr 142/2019 z dnia 03.07.2020 r.	Uchwała Nr VI/XV/237/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19.06.2020 r.	
3	Dom Zakonny w Wejherowie Prowincji Św. Franciszka z Asyżu Zakonu Braci Mniejszych Franciszkanów w Polsce.	144.607,00 II etap- 56.440,00	35.000,00	umowa nr 143/2019 z dnia 30.06.2020 r.	Uchwała Nr VI/XV/238/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19.06.2020 r.	

	Wejherowo – Franciszkanów Wejherowo, ul. Reformatów 19					
4	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Ap. Piotra i Pawła w Brzeźnie Lęborskim	15.867,00	12.000,00	umowa nr 140/2020 z dnia 26.06.2020 r.	Uchwała Nr VI/XV/234/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z 19 czerwca 2020 r.	
5	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Luzinie	17.000,00	13.000,00	umowa nr 139/2019 z dnia 25.06.2020 r	Uchwała Nr VI/XV/239/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19.06.2020 r..	
6	Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego w Sasinie	151 900,86	30.000,00	umowa nr 196/2020 z dnia 01.10.2020 r.	Uchwała Nr VI/XVI/255/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 25 września 2020 r.	zwrot dotacji 30.000,00
7	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Ottona w Kostkowie	97.632,81	40.000,00	umowa nr 144/2019 z dnia 01.07.2020 r.	Uchwała Nr VI/XV/235/20 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19.06.2020 r.	

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cele te zostały zawarte w przedstawionych poniżej dokumentach:

4.1.1. W dniu 12 sierpnia 2019 r. Uchwałą Rady Ministrów został przyjęty, a następnie wszedł w życie . **Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022** (M.P. z 2019, r.m, poz. 808 ze zm.). W dokumencie określone zostały cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji. Jego głównym celem jest „stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez optymalizację systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami i budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego”.

Zgodnie z założeniami twórców programu będzie on realizowany poprzez trzy cele szczegółowe, którym przypisano odpowiednie kierunki działań oraz zadania i projekty. Następnie określono harmonogram wskaźników realizacji planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji.

Jednym z kierunków działań programu jest wzmocnienie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym. W ramach tego kierunku planowana jest realizacja zadań, których bezpośrednimi interesariuszami są przedstawiciele samorządów.

Zadania skierowane do samorządów można podzielić na trzy kategorie: edukacyjne, doradcze oraz promocyjne.

W ramach Krajowego Programu przez okres 4 lat we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej będą realizowane następujące zadania:

- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego i pracowników służb konserwatorskich m. in. w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym;
- wydanie zaktualizowanej wersji podręcznika Dziedzictwo obok mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach; rozbudowa portalu informacyjnego dla samorządów www.samorzad.nid.pl.
- powołanie Centrum Architektury Drewnianej, którego podstawowym celem będzie dostarczanie wiedzy dotyczącej zasad konserwacji zabytków drewnianych właścicielom, opiekunom, a także rzemieślnikom zaangażowanym w opiekę nad tego rodzaju obiektami. Otwarcie Centrum planowane jest na 2021 r., a jego siedzibę przewidziano w willi „U Dziadka” w Otwocku.
- podniesienie bezpieczeństwa zabytków poprzez współpracę z właściwymi służbami jak Policja;
- kampanię społeczno-edukacyjną w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami;
- program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Głównym realizatorem programu jest państwowa instytucja kultury Narodowy Instytut Dziedzictwa, z Oddziałami Terenowymi. Program zakłada powołanie w wybranych Oddziałach Terenowych pięciu centrów kompetencji ds. uwzględniania dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacyjnych w gminach. Centra te będą odpowiedzialne za przeprowadzenie pilotażowych szkoleń w zakresie planowania i rewitalizacji zasobu dziedzictwa kulturowego. Do ich zadań należy również wsparcie samorządów tworzących lub aktualizujących programy rewitalizacji.

4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury 2004-2013 z uzupełnieniem 2020.

Nadal obowiązuje Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz Uzupełnienie NSRK na lata 2004 – 2020 (dokument przyjęty w 2005 r.), które określają kierunki działań w sferze polityki kulturalnej państwa. Celem strategicznym jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach jako „najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami,

określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Cel nadrzędny realizowany jest przez cele cząstkowe (uzupełniające), wśród których znalazły się także zagadnienia zachowania dziedzictwa kulturowego i jego aktywna ochrona. Oceniając kulturę, jako ważny czynnik rozwoju regionów, wyznaczono następujące priorytety:

1. wzrost efektywności zarządzania kulturą;
2. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3. wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
4. poprawa warunków działalności artystycznej;
5. efektywna promocja twórczości;
6. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
7. zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”. Podstawowe cele tego programu to:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami oraz nielegalnym wywozem za granicę.

4.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Przyjęta przez rząd uchwałą w dniu 13.12.2011 r. (Uchwała nr 239. M.P.2012.252, s. 29), stanowi najważniejszy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju (KPZK 2030).

W dniu 13.01.2020 r. KPZK 2030 została uchylona, a nowym dokumentem ma być Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, nad którą trwają obecnie prace. Do czasu wprowadzenia nowego dokumentu przygotowywane opracowania bazują na zasadach określonych w KPZK 2030, gdyż zawiera ona wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r., z określeniem celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania

kraju, a także wskazaniem zasad według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni, tak aby rozwój kraju traktowany był w sposób kompleksowy.

Oznacza to, że zagospodarowanie przestrzenne powinno godzić interesy różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Musi być także spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast, ochrony terenów zielonych. KPZK 2030 wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze zawarte w sześciu celach

Jako cel 4 planowanej polityki przestrzennego zagospodarowania kraju określono „...kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski”. W jednym z kierunków działania (4.3) znalazły się postulaty wprowadzenia gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, którą Polska ratyfikowała w 2004 r. Działania te wskazują na powiązanie planów rozwoju społeczno-gospodarczego z dbałością o jakość przestrzeni otaczającej – krajobrazu, stanowiącego zasób gospodarczy, przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia, wpływający na jakość życia codziennego, a zarazem na dziedzictwo kultury. Jednak skuteczność działań ochronnych, wymaga także zmian instytucjonalnych w sprawowaniu opieki konserwatorskiej i zmiany obecnego systemu prawa, charakteryzującego się różnicami definicyjnymi i nierównomiernym poziomem ochrony. Działania w tym zakresie skoncentrują się na objęciu ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz stanowisk archeologicznych. Ochroną i działaniami promocyjnymi zostanie objęty także dorobek współczesnej architektury i urbanistyki.

W warstwie uwarunkowań kształtowania i prowadzenia krajowej polityki przestrzennej dokument identyfikuje rolę, procesy i zjawiska przekształceń przestrzennych o podłożu kulturowym, które w perspektywie roku 2030 będą powodowały wzrost znaczenia rozwojowego materialnych jak i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego.

KPZK 2030 wskazuje także na znaczną intensyfikację procesów modernizacyjnych i rozwojowych w Polsce, w perspektywie najbliższych lat, w tym kierunków zmian polskiej przestrzeni. Wizja ta opiera się na pięciu pożądanym cechach polskiej przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz ładzie przestrzennym.

W rozdziale VI charakteryzującym typologię obszarów funkcjonalnych zaprezentowano obszary przestrzeni chronionej czyli obszary planowane do ochrony przed zabudową niezwiązaną z celami ochrony i udostępnianiem terenów chronionych (...) „obszary objęte ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz tereny zieleni, zadrzewień, lasów i upraw polowych”.

Cel 6 to „...przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego poprzez zachowanie i racjonalne gospodarowanie krajobrazem kulturowym stanowiącym potencjał dla rozwoju gospodarczego regionów”. Podkreślono także konieczność ochrony obszarów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego przed intensywną urbanizacją, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego. Ponadto opracowanie standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach o niższym reżimie ochronnym. Podniesiono także problem wprowadzenia narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach chronionych stref konserwatorskich. Wreszcie przedstawiono zagadnienia związane z rewitalizacją zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych i kolejowych, opuszczonych wsi itp. poprzez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

Uchwalona przez Radę Ministrów w dniu 27.10.2020 r., stanowi jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju, wchodzących w skład Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach, których kluczowe znaczenie zawarte zostało w nowym podtytule SRKS: współdziałanie, kultura, kreatywność.

Dla zagadnień opieki nad zabytkami szczególne znaczenie prezentują zagadnienia z obszaru 2: kultura i postawy obywatelskie oraz obszar 3: kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

W rozdziale poświęconym diagnozie obszaru 2 wskazano na konieczność większego wpływu wybranych zasobów i narzędzi z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego na poziom kapitału społecznego. Wydarzenia i zasoby o charakterze kulturalnym wzmocniają poczucie wspólnoty i tożsamości, tworzą przestrzeń do poszukiwań i inspiracji oraz stanowią miejsce spotkań dla różnych grup wiekowych i zawodowych.

Dziedzictwo kulturowe, umożliwiając budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości stanowi kluczowy element potencjału kulturowego, który powinien być wykorzystany dla obecnego i przyszłego rozwoju. Zabytki to zasadnicza część dziedzictwa, prezentująca wartości, z którymi identyfikowały się tworzące je w przeszłości wspólnoty. Dbalność o przeszłość utwaloną w zabytkach może zatem sprzyjać kształtowaniu więzi wewnątrz społeczności lokalnych. Tymczasem jak wykazuje analiza danych stan zachowania 2/3 zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków jest niezadowalający, toteż konieczne są bardziej intensywne działania na tym obszarze.

Jako przykład łączenia oferty dziedzictwa kulturowego z innymi podmiotami gospodarki, korzystnie wpływającym także na integrację mieszkańców, wskazano tworzenie szlaków kulturowych, powiązanych ściśle

z turystyką kulturową. Pozwala to również na promocję najcenniejszych obiektów zabytkowych, w tym np. zabytków uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii. Zwłaszcza, że znaczna część Pomników Historii znajduje się na obszarach o niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, również w miastach zagrożonych utratą funkcji społeczno-gospodarczych, a także poza głównymi ośrodkami miejskimi, na terenie małych i średnich miast oraz wsi.

Kolejne prezentowane w Strategii zagadnienie to niewystarczający poziom wykorzystania potencjału placówek kultury oraz szkół artystycznych. Te ostatnie na poziomie lokalnym przyjmują bardzo często funkcję placówek kultury organizując wydarzenia artystyczne, także w zakresie zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Wśród zagadnień zaprezentowanych w ramach diagnozy obszaru 3 wskazano na sektory kultury i kreatywne (dziedzictwo kulturowe, biblioteki i archiwa, książki i prasa, sztuki wizualne, sztuki performatywne, sztuki audiowizualne), które stanowią istotny czynnik dynamizacji rozwoju społeczno-gospodarczego i pobudzania innowacyjności. Przedsiębiorstwa działające w ramach tych sektorów tworzą wysokiej jakości miejsca pracy. Poza czynnikami ekonomicznymi wpływają na budowanie wrażliwości społecznej, pobudzanie kreatywności, tworząc produkty i usługi w oparciu o wartości artystyczne, kulturalne i sztukę, przybliżając kulturę i dziedzictwo kulturowe masowemu odbiorcy.

Wśród celów strategii jako cel główny wskazano wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego, a wśród trzech celów szczegółowych znalazł się zapis o wzmocnieniu roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich. Jednym z priorytetów tego celu stała się ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury. Kluczowym zadaniem państwa jest dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu realizowany jest projekt strategiczny pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

4.2. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wejherowskiego z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.

Przyjęta została uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 r. To jeden z najważniejszych dokumentów określających politykę i kierunki rozwoju Pomorza do 2030 r. Wśród szerokiego wachlarza zagadnień tematyka ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym stanowi niewielki wycinek poruszanych problemów. Tym niemniej powiązana jest z licznymi zjawiskami natury społecznej, co zapewnia jej istotną rolę w przedstawianym programie strategii działań.

W rozdziale poświęconym wyzwaniom globalnym i wnioskom z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego, zawarto podstawowe tezy diagnostyczne, kluczowe z punktu widzenia planowania interwencji. W punkcie 2 znalazły zagadnienia otwartej wspólnoty regionalnej. Region pomorski charakteryzuje się różnorodnością kulturową i bogatym dziedzictwem materialnym oraz niematerialnym. Wskazano na znaczny potencjał tkwiący w obiektach dziedzictwa kulturowego, wobec którego konieczne są działania na różnych szczeblach administracji, w ramach ochrony i opieki nad zabytkami w celu zahamowania ich degradacji i poprawy stanu funkcjonowania. W punkcie 3 przedstawiono problemy gospodarki, wśród których rozważano ofertę turystyczną i sposoby spędzania czasu wolnego. Tutaj przedstawiono szerokie możliwości uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych dzięki zasobom materialnym dziedzictwa kulturowego. Również w analizie SWOT jako jedną z mocnych stron podkreślono różnorodność kulturową regionu, a co za tym idzie bogate dziedzictwo kulturowe.

W rozdziale prezentującym scenariusz rozwoju województwa pomorskiego do 2030 r., w wariantcie optymistycznym wskazano na znaczenie dziedzictwa kulturowego w rozwijaniu tożsamości i form aktywności artystycznej stabilnej wspólnoty obywatelskiej. Rozdział poświęcony zasadom horyzontalnym strategii omawia zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią, z uwzględnieniem terenów cennych historycznie, krajobrazowo i przyrodniczo. Z kolei w części prezentującej cele strategiczne i operacyjne, w celu strategicznym 2 mówiącym o otwartej wspólnocie regionalnej, znalazł się zapis o dziedzictwie kulturowym materialnym i niematerialnym, jako niezbędnym czynnikiem do budowania otwartej wspólnoty regionalnej. W sposobach realizacji celów wymieniony został kapitał społeczny, który w województwie pomorskim charakteryzuje bogactwo różnorodności, przede wszystkim w wymiarze kulturowym, etnicznym, historycznym i społecznym. Natomiast w przesłankach realizacji celu podkreślono wciąż niewystarczającą liczbę inwestorów zainteresowanych wykorzystywaniem i utrzymywaniem obiektów zabytkowych, co skutkuje ich degradacją. Zagrożeniem dla stanu zabytków jest również brak ich użytkowania, a jedną z możliwości ich zachowania jest adaptacja do nowych funkcji.

W zakresie dziedzictwa niematerialnego, widoczny jest jego ogromny potencjał służący budowie kapitału społecznego Pomorza, natomiast mankamentem jest jego relatywnie niska rozpoznawalność. W celu strategicznym 3 podniesiono zagadnienia oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego. W przesłankach do osiągnięcia tego celu wymienione zostały: wysoka atrakcyjność turystyczna, unikatowe walory przyrodnicze i kulturowe, widoczna zmiana oczekiwań odwiedzających województwo związana ze skutkami pandemii COVID-19 oraz coraz większa świadomość zdrowotna i starzenie się społeczeństwa. W sposobie realizacji podkreślono konieczność wzmocnienia całorocznej i atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o zasoby i walory przyrodnicze, kulturowe, krajobrazowe oraz funkcje metropolitalne.